

Mezey Katalin

NAPLÓJEGYZETEK

I. GYERMEKET VÁRUNK

Az jár az eszembe, vajon profán gondolat-e Ádventet a gyermekvárás időszakához hasonlítani? Ahhoz a reménységgel teli időszakhoz, amikor új tagjának az érkezésére vár a család. Ez az érkezés megdolgoztatja a fantáziánkat. Magunk elé képzeljük az újszülöttet, a rejtélyesen megvalósuló kis jövevényt. Tudjuk, hogy valamiképpen belőlünk is lett, hozzánk tartozik, a mi életünk is új dimenziót, új távlatot kap majd általa és tőle.

Persze nem tőle, hanem attól az Ismeretlentől, aki őt megalkotta és elküldte nekünk, hogy a magáéval együtt folytassa a mi életünket is. Folytasson minket abban az elképzelhetetlen távolságba visszanyúló láncolatban, amely minden mai élet mögött ott sorjázik. A történelmek előtti korokba, egész a Teremtés pillanatáig visszavezetnek ezek az életláncok: minden szemük egy új nemzedék új tagjának az életét jelenti.

Hogy hány ilyen életláncszemből áll a hozzánk vezető sor, hány ezer gyermekét szeretettel és gonddal felnevelő édesanya és édesapa törődése, felelősségvállalása, munkája kellett ahhoz, hogy mi, mai generációk a világra jöjjünk, arról senki halandónak fogalma nincs. Akármilyen esendők, hitványok, esetleg rosszindulatúak és bűnösök is vagyunk mi, mai emberek, a szeretet és emberi jószág végtelen láncolata kellett ahhoz, hogy annyi évezreden át megszülessenek az őseink, és nemzedékről nemzedékre világra hozzák, vállalják gyermekeiket, míg csak egyszer elért hozzánk a sor, és lettünk – egyetlen élet erejéig – az értelme ennek a sok ezer évnyi emberi fáradozásnak és megszülettünk.

Vajon szoktunk-e úgy tekinteni magunkra, mint akik valójában őseink és elődeink jövőbe vetett hitének a gyümölcsei vagyunk? Szoktunk-e életünk értékét ebben a hozzánk vezető szeretetláncolatban látni és úgy becsülni? Úgy tekinteni magunkra, mint az őseink és

utódaink múltból a jövőbe vezető életláncában bár csak egyetlen, de nélkülözhetetlen láncszemre?

A szélfújta ökörnálnál reményteljesebbé valójában akkor válik ennek a valósága, amikor megszületik addig utolsó láncszemként fityegő életünk folytatása: a belőlünk származó, a ránk bízott utód. Létével rögzíti létünket és jövőt ad az egész eleven láncolatnak.

A semmiből, a nemlétből érkezés hamvassága van az arcán, az új teremtmények, új alkotások varázsa. Csodáljuk azt a természetes bizalmat, amivel ránk pillant, amivel körül néz maga körül a világban. És kétségbeesünk, ha sírásra görbül az ajka, és elkeseredetten gyűrődnek újra össze már épp kisimulni kezdett újszülött-ráncai. Az éhség, az ijedtség, vagy valamilyen más, előttünk ismeretlen forrású fájdalom keseríti el, tölti el csalódottsággal őt? Elkeseredetten szorítja ökölbe apró, gyöngéd ujjacskáit, és rázza, egész testét rázza a vigasztalan kétségbeesés. És mi érezzük, hogy nincs, nem is lehet az életben fontosabb feladatunk annál, mint hogy megtaláljuk bánatának okát és megvigasztaljuk.

Akkor is rá gondolunk, amikor nem akarunk: reménységgel, hogy a szeretet új forrása fakad fel általa az életünkben. Mosolyogva, mintha mindig rá, az új, várva-várt kis jövevényre mosolyognánk, aki nélkül már mérhetetlenül szegényebbek lennénk, sőt, talán nem is lennénk.

Az jár az eszemben, vajon profán gondolat-e az *Ádventet* a gyermekvárás időszakához hasonlítani?

II. AZ ERŐSEBB FELELŐSSÉGE

Gyakran halljuk, hogy a béke az erősek felelőssége. Az erősebb félt a családban általában a szülők jelentik, nekik kell vállalniuk a felelősséget a családi békéért. Csak hogy ahhoz, hogy ezt a felelősséget vállalhassák, kell hogy bennük, magukban béke legyen, és rendelkezzenek a béketeremtés képességével. Itt következik be legtöbbször a baj: mert az erősebb fél sokszor úgy gondolja, hogy a békét az akaratának az érvényesítésével kell megteremtenie, tulajdonképpen ki kell kényserítenie. Csakhogy...

A családban és minden más szeretetközösségben a „kikényszerítés” nem békét, hanem háborúságot szokott eredményezni. Miért? Mert a

szeretközösség lényege az, hogy benne az erős és a gyenge egyenrangú és egyenjogú, azaz az erős nem él vissza az erejével és a gyenge nem él vissza a gyengeségével.

Tudjuk, hogy mi az, ha az erős visszaél az erejével: az az erőszak. De hogyan tud a gyenge visszaélni a gyengeségével? A gyenge erőszakja többnyire a zsarolás. Például: – Azért küldesz el engem az óvodába, mert nem szeretsz – mondja a nagyobb testvér, látva, hogy neki el kell mennie, a kicsi meg otthon marad anyu védőszárnyai alatt. A nagyobb gyermek persze tudja, hogy miért is kell neki óvodába mennie, és addig, amíg nem volt kistestvére, ment is vígan. Na, de megváltozott a helyzet: anyunak és apunak új játékszere van, és ezt neki nem könnyű elviselnie. Mostantól minden, ami eddig természetes volt, már nem az, hanem fegyver a szülők kizárólagos szeretetért folytatott harcban.

– Ha nem kapok én is valami extra kedvezményt, akkor ezzel fogom kínozni őket – nem mondja ugyan, de valamiképp így érzi, így gondolja a nagyobb gyerek.

És a szülők is érzik, hogy van a veszteségérzetében valami – a szülői szeretet, ami eddig kizárólagosan őt illette meg, most kétfelé vagy többfelé oszlik –, és ezért büntudatot éreznek (pedig akkor kellene büntudatot érezniük, ha ez nem így lenne.) És máris vége a családi békének.

Mit tehet ilyenkor az erősebb fél, ha a gyenge pl. így harcol a maga helyzetének meggyengülése ellen, és persze nem akar erőszakhoz nyúlni? A gyengével az erősebb mindenképp tapintatos is kell hogy legyen, nem dörgölheti állandóan az orra alá, hogy ő a gyengébb.

Valami olyan megoldás hatékonyabb, hogy az erős megpróbál minél több figyelmet áldozni a gyengébbnek, a szülők a sérelmet reklamáló gyermeknek, és ezzel mintegy tudatosan és nyilvánvalóan többet adnak neki a megszokottnál.

A „jó szülők” ezért is holtfáradtak a második vagy többedik gyermekük születése után, mert a családot megpróbálják az új jövevényhez szoktatni, és ennek érdekében minden korábbinál több figyelmet igyekeznek fordítani az idősebb gyermekekre vagy gyermekekre. Ezzel legtöbbször sikerül is fenntartani a családi békét. Erőfeszítéseiknek

hála az idősebb gyermek ilyenkor a szülőkkal azonosul, nem a kisebb gyermek kiváltságaiból kér részt, hanem a nagyok feladataiból.

A családi békének is alapfeltétele egymás terheinek méltánylása és közös hordozása. Nyilván mindig az erősebb félnek kell többet adnia a maga erejéből, hogy ezzel – valójában is, és átvitt értelemben is – közelebb kerüljön a gyengébbhez, de a családi egyensúlyhoz, azaz a békességhez is.

III. AZ IGAZI AJÁNDÉK

Anyám bátor ember volt, ha azt nevezzük bátornak, aki magabízón szembeszáll a nehézségekkel. Nem tudom, korábban sem tudtam eldönteni, hogy azért volt-e bátor, mert a valóságosnál kisebbnek látta a bajokat, vagy azért, mert annyira bízott a saját jó szerencséjében?

Valószínű, hogy erősen hitt abban – és ez volt az ő istenhitének alapja –, amit a Biblia úgy fogalmaz meg, hogy Isten nem rak nagyobb terhet a vállunkra, mint amekkorát elbírnunk. Pedig az ő nemzedékének vállára mérhetetlenül nagy terheket rakott. Elég, ha elmondom, hogy 1903-ban született Magyarországon, Budapesten, és 1999-ben halt meg ugyanott. Ettől mindenkinek beindulhat a képzelete, aki a 20. századról csak egy kevéske történelmi ismerettel is rendelkezik.

Arról, hogy bátorsága hogyan nyilatkozott meg, csak egyetlen rövidke történetet mesélek el. 1944 karácsonyán Budapest hadszíntér volt. Egy kertes budai házban lakott albréletben a család, anyám itt készülődött az ünnepre két apró gyermekével: háromesztendős bátyámmal és velem, aki akkor másfél éves voltam. Apánkat nemrég hívták be katonának, sokadszor, akkor épp talán Székesfehérváron szolgált. Kemény tél, komoly hó volt, és a nagy háborús veszteségeket szenvedő fővárosban Európa két legerősebb szárazföldi hadserege vívta egymással makacs élet-halál harcát.

Anyánk feldíszített karácsonyfát állított az asztalra – kertünkéből fűrészelt le hozzá egy kis fenyőt –, és a légi riadók miatt elsötétített szobában meggyújtott egy kis lámpát és óvatosan, a padló felé fordított fénnel a lavór mellé állította azt. A zománcozott lavórban havat olvasztott, mosdóvizet melegített és karácsonyi ajándékként egymás után lefürdetett, törülközőbe burkolt, majd gyorsan bedugott a paplan

alá minket, hogy a fűtetlen szobában meg ne fázzunk. Ott aztán annyi ruháskába öltöztetett, amennyit csak ránk tudott adni. Közben arról beszélt, hogy milyen szerencse, hogy hozott nekünk jó meleg fürdővizet a Jézuska. Majd karját a sötét szoba egyik sarka felé kinyújtva megmutatta, hogy merre van édesapánk, akiért jó lesz, ha most elmondunk egy imát, mert ő is biztos ránk gondol és értünk imádkozik.

Másnap hajnalban egy orosz gránáttól belövést kapott a kis ház. Senki sem sérült meg, de a konyha egyik falán egy nagy lyuk keletkezett, ki lehetett látni rajta a havas kertbe. Anyánk összecsomagolta a legszükségesebbeket, ruhákat, takarókat, ami ennivalót tudott, szánkóra pakolta és átvezetett minket a szomszédos, emeletes házba, ahol rövid tárgyalás után befogadták a családot a zsúfolt légópincébe. Ennek fejében eljárt a fiatalabb lakókkal a távoli kútra, segített a főzésben is. Áthozta a kiságyunkat, ezután mi ott tébláboltunk a deszkapadokon bundákba, plédekbe burkolódzó lakók között, akik a légítámadások elől kénytelenek voltak a szűk kis betonhelyiségekben meghúzódni.

Rövidesen megjelentek a környéken a budai várból kitört, kiéhezett, legyengült német katonák, majd nemsokára megjöttek az orosz csapatok is.

Valójában, az a bizonyos belövés, ami a házunkat tönkretette, az volt abban az esztendőben a mi igazi, égből jött karácsonyi ajándékunk. Ha az nincs, a mi bátor anyánk nem kéredzkedik be a szomszéd ház pincéjébe, ahol a bekövetkező hadieseményeket mégis csak nagyobb biztonságban vészeltük át, mint amilyenben a magányos kis kerti házban lettünk volna.